

İLKÖĞRETİM MATEMATİK ÖĞRETMEN ADAYLARININ MESLEĞE KARŞI TUTUM VE UMUTSUZLUK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

A STUDY OF MATHEMATICS PRESERVICE TEACHERS' ATTITUDE AND HOPELESSNESS LEVELS TOWARDS THEIR PROFESSIONS

Bahar DİNÇER,

Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Buca_İZMİR

bahardincer87@hotmail.com

Doç. Dr. Süha YILMAZ

Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, Buca_İZMİR

suha.yilmaz@deu.edu.tr

ÖZET

Bu çalışmanın amacı Dokuz Eylül Üniversitesi İlköğretim Matematik Öğretmenliği Bölümü dördüncü sınıf öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve umutsuzluk düzeyleri arasındaki ilişkiyi ve bu değerlendirmelerin bağlı olduğu faktörleri incelemektir. Araştırma, 2012-2013 öğretim yılında Buca Eğitim Fakültesi İlköğretim Matematik Öğretmenliği Bölümü'nde dördüncü sınıfa devam eden 178 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Bu araştırma kapsamında "Beck Umutsuzluk Ölçeği" ve "Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği" kullanılmıştır, araştırmanın yöntemi ilişkisel(bağlantısal) yöntemdir. Araştırmanın bulgularını çözümlemek için t-testi, tek yönlü varyans analizi(ANOVA) , Cronbach alfa katsayısı, Pearson korelasyon katsayısı, Sperman korelasyon katsayısı,Man-Whitney U testi , Kruskal Wallis testi frekans ve ortalama verileri kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve umutsuzluk düzeyleri arasında negatif yönde, anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve umutsuzluk düzeyleri gelir düzeyi, ikamet yeri, anne-baba eğitim düzeyleri değişkenleri açısından anlamlı bir farklılık göstermezken; mesleği seçme nedeni değişkenleri ile aralarında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Cinsiyet değişkeni ile sadece umutsuzluk düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: öğretmenlik mesleğine yönelik tutum, umutsuzluk düzeyi, tutum

ABSTRACT

The aim of this study is to examine relations between attitudes towards teaching profession and hopelessness levels of Dokuz Eylül University, Buca Education Faculty, Primary Education Mathematics Teaching Department, fourth grade students in respect to teaching occupation as well as the factors related to those assessment. Research was implemented on 178 students. "Beck Hopelessness Scale" and "Scale for Attitude Towards Teaching Occupation Scale" shall be used in this study and the research method is relational research. T-test, One-Way Analysis of Variance, Cronbach Alpha Coefficient, Pearson Correlation Coefficient, Sperman Correlation Coefficient, Man-Whitney U Test, Kruskal Wallis Test frequency and medium data are used in order to analyze research findings. According to research results, it is found out that there is a negative, meaningful relation between attitudes towards teaching profession and hopelessness levels. Attitude towards teaching profession and hopelessness levels do not indicate any difference in terms of income level, district of residence, parent education levels variants; whereas there is a meaningful relation between attitudes towards teaching profession and hopelessness levels and choice of occupation and there is a meaningful relation between only hopelessness levels towards sex.

Keywords: attitudes towards teaching profession, hopelessness level, attitude

GİRİŞ

Bir eğitim sisteminde en gerekli ve önemli unsur öğretmendir; çünkü öğretmenin öğrenci ve eğitim programlarını geliştirme ve değiştirme gücünün diğer öğelere kıyasla daha yüksek olduğu bilinmektedir. Aynı zamanda eğitim sistemindeki kalite, bu süreci uygulayacak olan öğretmenlerin ve diğer eğitim personelinin özellikleri ile ilişkilidir. Hiçbir eğitim modeli, o modeli uygulayacak personelin özelliğinin üstü bir verim elde edemez (Kavcar, 1997 : 39). Bu derece üstün görevleri yerine getiren öğretmenlik mesleği uzmanlaşmayı ve profesyonelleşmeyi beraberinde getirmelidir. O halde öğretmenlik mesleği, eğitim sektörü ile bağlantılı olan sosyal, kültürel, ekonomik, bilimsel ve teknolojik konularda yeterli, alanda özel uzmanlık bilgi ve becerisini temel alan akademik çalışma ve mesleki formasyon gerektiren, profesyonel konum dahilinde bir uğraş alanıdır (Erden, 1998:27).

Bütün bu açıklamalar dahilinde öğretmen adaylarının mesleki tutumlarının ve umutsuzluk düzeylerinin bilinmesi ve gerektiği ölçüde iyileştirilmesi gerekmektedir. Bu iyileştirme ise ancak mevcut sebeplerin bilinerek olumlu yönde reformize edilmesi ile gerçekleştirilebilir.

Mesleğe Yönelik Tutum

Genel olarak tutum kavramı, bir bireye atfedilen ve onun psikolojik bir olayla ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan eğilim olarak tanımlanmaktadır (Erkuş, 1994: 20).

Öğretmenin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumu onun mesleğindeki davranışlarının en önemli belirleyicilerinden biridir ve öğretmenin mesleki tutumlarının niteliği de öğretmenin öğretmenlik mesleğini algılayış durumunu, farklı bir deyişle meslek anlayışını yansıtacaktır. (Can, 1987: 160).

Umutsuzluk Düzeyi

Umutsuzluk kavramı, olumsuz duygu halini, olumsuz sonuçları ve çaresizlik beklentilerini ifade eder (Derebaşı, 1996: 3-5). Ülkemizde öğretmenlerin ekonomik ve sosyal statü gibi boyutlarda yaşadığı sorunların, bu mesleği icra eden bireylerin geleceğe dair bakış açısını ve meslekle ilgili duygularını olumsuz yönde etkilediği görülmektedir. (Ceyhan, 2004: 98).

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Mesleğe yönelik tutum, mesleki yeterlilik algılarını ve meslekteki başarıları etkileyen bir husustur. (Aşkar ve Erdem, 1987; Terzi ve Tezci 2007: s.595’ deki alıntı). Bu çalışmanın amacı da açıklamalara paralel olarak, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Matematik Öğretmenliği Bölümü dördüncü sınıf öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve umutsuzluk düzeyleri arasındaki ilişkiyi ve bunların bağlı olduğu faktörleri incelemektir. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve umutsuzluk düzeyleri arasındaki ilişkilerin araştırılmasının, öğretmen adaylarında istendik davranışlar geliştirmek ve bunun olumlu yansımalarını öğrencilerde görmek açısından oldukça faydalı olacağı düşünülmektedir. Aynı zamanda öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutum ve umutsuzluk düzeylerinin bağlı olduğu faktörlerin incelenmesi, mesleki değerlendirmenin daha kapsamlı yapılması bakımından önem taşımaktadır.

Araştırmanın problem cümlesi ; “Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Matematik Öğretmenliği Bölümü’nde okuyan son sınıf öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik mesleki tutum ve umutsuzluk düzeyleri arasındaki ilişki nedir ve bu değerlendirmenin bağlı olduğu faktörler nelerdir?” olarak belirlenmiştir.

Alt Problemler

1. Öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutumları ve umutsuzluk düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. Öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutum ve umutsuzluk düzeyleri cinsiyetlerine göre farklılaşmakta mıdır?
3. Öğretmen adaylarının ekonomik düzeyi ile öğretmenliğe ilişkin tutum ve umutsuzluk düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki var mıdır?
4. Öğretmen adaylarının ikamet yeri ile öğretmenliğe ilişkin tutum ve umutsuzluk düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki var mıdır?
5. Öğretmen adaylarının mesleği seçme nedenleri ile öğretmenliğe ilişkin tutum ve umutsuzluk düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki var mıdır?
6. Öğretmen adaylarının anne eğitim düzeyleri ile öğretmenliğe ilişkin tutum ve umutsuzluk düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki var mıdır?
7. Öğretmen adaylarının baba eğitim düzeyleri ile öğretmenliğe ilişkin tutum ve umutsuzluk düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki var mıdır?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırma, Dokuz Eylül Üniversitesi İlköğretim Matematik Öğretmenliği dördüncü sınıf öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve umutsuzluk düzeyleri arasındaki ilişki ve bunların bağlı olduğu faktörleri incelemek üzere kullanılan nicel araştırma desenlerinden tarama modelinde ilişkisel(bağlantısal)bir çalışmadır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma gurubunun 2012-2013 öğretim yılında İzmir ili Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, İlköğretim Anabilim Dalı, İlköğretim Matematik Öğretmenliğinde öğrenim gören lisans öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada 184 kişiye ulaşılmış, 6 öğrencinin verileri değerlendirme dışı bırakılarak 178 öğrencinin verileri incelenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada “Beck Umutsuzluk Ölçeği”, “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği” ve “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır.

Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği

Üstüner(2006) tarafından geliştirilen bu ölçek öğretmenlik programlarında öğrenim görmekte olan öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumunu belirlemeyi amaçlamaktadır. Ölçek tek boyutlu likert tipi bir tutum ölçeğidir. Ölçeğin, ölçüt ölçek geçerliliği 0,89’dur.Ölçeğin güvenirlik katsayısı 0,72 bulunmuştur. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı (Cronbah Alpha) 0,93’dür.(Üstüner,2006:109) Ölçekteki minimum puan 34, maksimum puan 170’ dir.

Beck Umutsuzluk Ölçeği

Beck Umutsuzluk Ölçeği ile bireyin geleceğe yönelik karamsarlık derecesini belirlemek amaçlanmaktadır. Sorulara evet-hayır şeklinde cevap verilmekte ve ölçek sonuçları negatif beklentileri yansıtmaktadır. Minimum puan 0, maksimum puan 20’ dir. Alınan puanlar yüksek olduğunda bireydeki umutsuzluğun yüksek olduğu varsayılır (Korap, 2000, s.39).

Ülkemizde ölçek üzerindeki ilk çalışma Seber tarafından 1991 yılında yapılmıştır. Ölçeğin güvenirliği için saptanan Cronbach Alpha katsayısının 0,86, Pearson momentler çarpımı korelasyonu ile hesaplanan güvenirlik katsayısı 0.737 olarak ileri derecede anlamlı ($p<0.001$) bulunmuştur.

Verilerin Çözümlemesi

Öğrencilerin “Beck Umutsuzluk Ölçeği” ve “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği” ne verdikleri cevaplamalar doğrultusunda gerekli puanlamalar yapılmış ve bir veri tabanı oluşturulmuştur. Öğretmen adaylarından elde edilen veriler, paket program SPSS 15.0 (Statistical Package for Social Sciences) yardımı ile çözümlenmiştir.

Araştırmada toplanan veriler, araştırma amaçları doğrultusunda betimsel ve ilişkisel istatistikî işlemlere tabi tutulmuştur. Araştırmanın bulgularını çözümlemek için normal dağılıma uygun verilerde t-testi, tek yönlü varyans analizi(ANOVA) ,Cronbach alfa katsayısı, Pearson korelasyon katsayısı; normal dağılım göstermeyen verilerde Sperman korelasyon katsayısı, Man-Whitney U testi , Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Kullanılan ölçeklerden Beck Umutsuzluk Ölçeği sonuçları normal dağılım göstermemektedir.

BULGULAR

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu araştırmanın birinci alt problemi olarak , “İlköğretim Matematik Öğretmenliği dördüncü sınıf öğrencilerinin öğretmenliğe ilişkin tutumları ve umutsuzluk düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki var mıdır?” sorusuna yanıt arandı.

Tablo 1. Mesleğe Yönelik Tutum Ölçeğinden Alınan Puanlarla Beck Umutsuzluk Ölçeği’nden Alınan Puanlar Arasındaki İlişkiyi Belirlemek Üzere Yapılan Spearman’ın Sıralama Korelasyon Katsayısı Analizi Sonuçları

Mesleğe Yönelik Tutum Spearman Korelasyon Katsayısı	1	-0,505
P		0,000
N	178	178
Umutsuzluk Düzeyi Spearman Korelasyon Katsayısı	-0,505	1
P	0,000	
N	178	178

İlköğretim matematik öğretmenliği son sınıf öğrencilerinin mesleğe yönelik tutum ve umutsuzluk düzeyi puanları arasında negatif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir [$r=-0,505$; $P<0,05$]. Buna göre mesleğe yönelik olumlu tutum gösteren öğrencilerin, umutsuzluk düzeylerinin düşük olduğu söylenebilir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu araştırmanın ikinci alt problemi olarak , “İlköğretim Matematik Öğretmenliği dördüncü sınıf öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum ve umutsuzluk düzeyleri cinsiyetlerine göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna yanıt arandı.

Tablo 2. Öğrencilerin cinsiyete göre tutum ölçeğinden aldıkları puanların t testine göre ortalamaları ve standart sapmaları

Cinsiyet	N	Ortalama	Standart Sapma	p
Erkek	120	122,4500	22,79129	0,864
Kadın	58	121,8103	24,22950	

Araştırmaya katılan 120 erkek öğrencinin , “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği”nden aldığı puan ortalaması ($X=122,4500$); araştırmaya katılan 58 kadın öğrencinin puan ortalamasından ($X=121,81503$) yüksek çıkmıştır. “p” değeri anlamlılık düzeyinin ($0,864$); $0,05$ değerinden büyük olması öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olmadığını göstermektedir.

Tablo 3. Öğrencilerin Cinsiyete Göre Beck Umutsuzluk Ölçeğinden Aldıkları Puanların Mann-Whitney U Testi Değerleri

Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Erkek	120	84,00	10080,50	2820,5	0,040
Kadın	58	100,87	5850,50		

Araştırmaya katılan 120 erkek öğrencinin , “Beck Umutsuzluk Ölçeği”nden aldığı puan ortalaması; araştırmaya katılan 58 kadın öğrencinin puan ortalamasından daha az çıkmıştır. “p” değeri anlamlılık düzeyinin ($0,040$); $0,05$ değerinden küçük olması umutsuzluk düzeyi ve cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu araştırmanın üçüncü alt problemi olarak , “İlköğretim Matematik Öğretmenliği dördüncü sınıf öğrencilerinin ekonomik düzeyi ile mesleki tutum ve umutsuzluk düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki var mıdır?” sorusuna yanıt arandı.

Tablo 4. Öğrencilerin ekonomik düzeylerine göre mesleğe yönelik tutum ölçeği ortalamaları ve standart sapmaları

Gelir Düzeyi	N	Ortalama	Standart Sapma
1000 TL altında	24	128,6667	21,61052
1000 TL – 2500 TL	98	120,1837	24,31551
2500 TL – 4000 TL	38	124,2632	24,31551
4000 TL – 5000 TL	10	121,3000	24,31551
5000 TL üzeri	8	119,7500	24,31551
Toplam	170	122,2416	23,20294

Tablo 5. Öğrencilerin mesleğe yönelik tutum ölçeği ve ekonomik düzeyleri arasındaki ilişkiyi gösteren tek yönlü varyans (anova) analizi sonuçları

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	P
Gruplar arası	1619,617	4	404,904	0,748	0,561
Gruplar içi	93672,996	173	541,462		
Toplam	95292,612	177			

Tablolar incelendiğinde araştırmaya katılan, gelir düzeyi 1000 TL'nin altında olan 24 öğrencinin , “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği”nden aldığı puan ortalaması ($X = 128,6767$) ; araştırmaya katılan gelir düzeyi 5000 TL'nin üzerinde olan 8 öğrencinin puan ortalamasından ($X = 119,7500$) daha yüksek çıkmıştır. “p” değeri anlamlılık düzeyinin (0,561); 0,05 değerinden büyük olması öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve gelir düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olmadığını göstermektedir.

Tablo 6. Öğrencilerin ekonomik düzeylerine göre Beck umutsuzluk ölçeği ortalamaları ve standart sapmaları

Gelir Düzeyi	N	Ortalama	Standart Sapma
1000 TL altında	24	4,7500	3,99184
1000 TL – 2500 TL	98	4,8776	3,99553
2500 TL – 4000 TL	38	4,2895	4,55541
4000 TL – 5000 TL	10	6,9000	5,83952
5000 TL üzeri	8	7,0000	4,98569
Toplam	170	4,9438	4,28731

Tablo 7. Öğrencilerin Beck umutsuzluk ölçeği ve ekonomik düzeyleri arasındaki ilişkiyi gösteren Kruskal-Wallis H analizi sonuçları

Gelir Düzeyi	N	Sıra Ort.	SD	χ^2	p
1000 TL altında	24	88,79			
1000 TL – 2500 TL	98	90,58	4	4,381	0,357
2500 TL – 4000 TL	38	78,33			
4000 TL – 5000 TL	10	104,10			
5000 TL üzeri	8	113,25			

Tablolar incelendiğinde araştırmaya katılan, gelir düzeyi 1000 TL'nin altında olan 24 öğrencinin , “Beck Umutsuzluk Ölçeği”nden aldığı puan ortalaması ($X = 4,7500$); araştırmaya katılan gelir düzeyi 5000 TL'nin üzerinde olan 8 öğrencinin puan ortalamasından ($X = 7,0000$) daha az çıkmıştır. “p” değeri anlamlılık düzeyinin (0,357); 0,05 değerinden büyük olması öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve gelir düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olmadığını göstermektedir.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu araştırmanın dördüncü alt problemi olarak , “İlköğretim Matematik Öğretmenliği dördüncü sınıf öğrencilerinin ikamet yeri ile mesleki tutum ve umutsuzluk düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki var mıdır?” sorusuna yanıt arandı.

Tablo 8. Öğrencilerin ikamet yerlerine göre mesleğe yönelik tutum ölçeği ortalamaları ve standart sapmaları

İkamet Yeri	N	Ortalama	Standart Sapma
İl Merkezi	70	124,2571	24,34813
İlçe Merkezi	88	121,7841	22,82288
Köy	20	117,2000	20,84933
Toplam	178	122,2416	23,20294

Tablo 9. Öğrencilerin Mesleğe Yönelik Tutum Düzeyi ve İkamet Yerleri Arasındaki İlişkiyi Gösteren Tek Yönlü Varyans(ANOVA) Analizi Sonuçları

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	P
Gruplar arası	811,143	2	405,572	811,143	2
Gruplar içi	94481,469	175	539,894		
Toplam	95292,612	177			

Tablolar incelendiğinde araştırmaya katılan , il merkezinde ikamet eden 70 öğrencinin , “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği”nden aldığı puan ortalaması($X = 124,2571$); araştırmaya katılan köyde ikamet eden 20 öğrencinin puan ortalamasından ($= 117,2000$) daha yüksek çıkmıştır. X “p” değeri anlamlılık düzeyinin (2); 0,05 değerinden büyük olması öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve ikamet yeri arasında anlamlı bir ilişki olmadığını göstermektedir.

Tablo 10. Öğrencilerin ikamet yerlerine göre Beck umutsuzluk ölçeği ortalamaları ve standart sapmaları

İkamet Yeri	N	Ortalama	Standart Sapma
İl Merkezi	70	4,5857	4,60149
İlçe Merkezi	88	4,8977	3,99148
Köy	20	6,4000	4,32131
Toplam	178	4,9438	4,28731

Tablo 11. Öğrencilerin umutsuzluk düzeyi ve ikamet yerleri arasındaki ilişkiyi gösteren Kruskal-Wallis H analizi sonuçları

Gelir Düzeyi	N	Sıra Ort.	SD	χ^2	p
İl Merkezi	70	82,44			
İlçe Merkezi	88	90,54	2	4,445	0,108
Köy	20	109,63			

Tablolar incelendiğinde araştırmaya katılan , il merkezinde ikamet eden 70 öğrencinin , “Beck Umutsuzluk Ölçeği”nden aldığı puan ortalaması ($X = 4,5857$); araştırmaya katılan köyde ikamet eden 20 öğrencinin puan ortalamasından($X = 6,4000$) daha düşük çıkmıştır. “p” değeri anlamlılık düzeyinin (0,108); 0,05 değerinden büyük olması öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve ikamet yeri arasında anlamlı bir ilişki olmadığını göstermektedir.

Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu araştırmanın beşinci alt problemi olarak , “İlköğretim Matematik Öğretmenliği dördüncü sınıf öğrencilerinin mesleği seçme nedenleri ile mesleki tutum ve umutsuzluk düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki var mıdır?” sorusuna yanıt arandı.

Tablo 12. Öğrencilerin mesleği seçme nedenlerine göre mesleğe yönelik tutum ölçeği ortalamaları ve standart sapmaları

Mesleği Seçme Nedenleri	N	Ortalama	Standart Sapma
Kendi İsteğim	107	131,9533	19,85009
Ailemin İsteği	24	109,8333	19,29106
Puanıma Göre Mecburen Seçtim	47	106,4681	20,58160
Toplam	178	122,2416	23,20294

Tablo 13. Öğrencilerin mesleğe yönelik tutum düzeyi ve mesleği seçme nedenleri arasındaki ilişkiyi gösteren tek yönlü varyans (anova) analizi sonuçları

Varyansın kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar arası	25480,811	2	12740,405	21,964	0,000
Gruplar içi	25480,811	175	12740,405		
Toplam	95292,612	2			

Tablolar incelendiğinde araştırmaya katılan ve mesleği kendi isteği ile seçen 107 öğrencinin , “Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutum Ölçeği”nden aldığı puan ortalaması ($X = 131,9533$); mesleği puanına göre mecburen seçen 47 öğrencinin puan ortalamasından ($X = 106,4681$) daha yüksek çıkmıştır. “p” değeri anlamlılık düzeyinin (0,000); 0,05 değerinden küçük olması öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve mesleği seçme nedenleri arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Buna göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeyi yüksek olan kişilerin mesleği öncelikle kendi veya ailelerinin isteği ile, tutum düzeyi düşük olan kişilerin ise mesleği puanlarına göre mecburen seçtikleri söylenebilir.

Tablo 14. Öğrencilerin mesleği seçme nedenlerine göre Beck umutsuzluk ölçeği ortalamaları ve standart sapmaları

Mesleği Seçme Nedenleri	N	Ortalama	Standart Sapma
Kendi İsteğim	107	4,2150	3,88764
Ailemin İsteği	24	5,6667	3,91948
Puanıma Göre Mecburen Seçtim	47	6,2340	5,00092
Toplam	178	4,9438	4,28731

Tablo 15. Öğrencilerin umutsuzluk düzeyi ve mesleği seçme nedenleri arasındaki ilişkiyi gösteren kruskal-wallis-h analizi sonuçları

Mesleği Seçme Nedenleri	N	Sıra Ort.	SD	χ^2	p
Kendi İsteğim	107	80,94			
Ailemin İsteği	24	101,94	2	7,484	0,024
Puanıma Göre Mecburen Seçtim	47	102,64			
Toplam	178				

Tablolar incelendiğinde araştırmaya katılan ve mesleği kendi isteği ile seçen 107 öğrencinin , “Beck Umutsuzluk Ölçeği”nden aldığı puan ortalaması ($X = 4,2150$); mesleği puanına göre mecburen seçen 47 öğrencinin puan ortalamasından ($X = 6,2340$) daha düşük çıkmıştır. “p” değeri anlamlılık düzeyinin (0,024); 0,05 değerinden küçük olması umutsuzluk ve mesleği seçme nedenleri arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Buna göre umutsuzluk düzeyi düşük olan kişilerin mesleği kendi istekleri ile, umutsuzluk düzeyi yüksek olan kişilerin ise mesleği puanlarına göre mecburen seçtikleri söylenebilir.

Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu araştırmanın altıncı alt problemi olarak , “İlköğretim Matematik Öğretmenliği dördüncü sınıf öğrencilerinin anne eğitim düzeyleri ile mesleki tutum ve umutsuzluk düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki var mıdır?” sorusuna yanıt arandı.

Tablo 16. Öğrencilerin anne eğitim düzeylerine göre mesleğe yönelik tutum ölçeği ortalamaları ve standart sapmaları

Anne Eğitim Düzeyi	N	Ortalama	Standart Sapma
İlkokul	86	124,4070	23,46882
Ortaokul	20	116,8000	24,34748
Lise	44	121,9091	23,46882
Üniversite	28	120,0000	26,01709
Toplam	178	122,2416	23,20294

Tablo 17. Öğrencilerin mesleğe yönelik tutum düzeyi ve anne eğitim düzeyleri arasındaki ilişkiyi gösteren tek yönlü varyans(anova) analizi sonuçları

Varyansın kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar arası	1141,020	3	380,340	0,703	0,552
Gruplar içi	94151,592	174	541,101		
Toplam	95292,612	177			

Tablolara göre araştırmaya katılan öğrencilerin anne eğitim düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları arasında “p” değeri anlamlılık düzeyinin (0,552); 0,05 değerinden büyük olması nedeni ile anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Tablo 18. Öğrencilerin anne eğitim düzeylerine göre Beck umutsuzluk ölçeği ortalamaları ve standart sapmaları

Anne Eğitim Düzeyi	N	Ortalama	Standart Sapma
İlkokul	86	4,1744	3,53867
Ortaokul	20	6,5000	5,30640
Lise	44	4,9318	4,04853
Üniversite	28	6,2143	5,45933
Toplam	178	4,9438	4,28731

Tablo 19. Öğrencilerin umutsuzluk düzeyi ve anne eğitim düzeyleri arasındaki ilişkiyi gösteren Kruskal Wallis-H analizi sonuçları

Anne Eğitim Düzeyi	N	Sıra Ort.	SD	χ^2	p
İlkokul	86	82,83			
Ortaokul	20	86	3	3,654	0,301
Lise	44	91,06			
Üniversite	28	97,71			
Toplam	178				

Tablolara göre araştırmaya katılan öğrencilerin anne eğitim düzeyleri ile umutsuzluk ölçeği puanları arasında, “p” değeri anlamlılık düzeyinin (0,301); 0,05 değerinden büyük olması nedeni ile anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu araştırmanın yedinci alt problemi olarak , “İlköğretim Matematik Öğretmenliği dördüncü sınıf öğrencilerinin baba eğitim düzeyleri ile mesleki tutum ve umutsuzluk düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki var mıdır?” sorusuna yanıt arandı.

Tablo 20. Öğrencilerin baba eğitim düzeylerine göre mesleğe yönelik tutum ölçeği ortalamaları ve standart sapmaları

Baba Eğitim Düzeyi	N	Ortalama	Standart Sapma
İlkokul	40	125,5250	21,87023
Ortaokul	20	122,0000	24,85325
Lise	57	122,1053	23,61044
Yüksek Okul	13	116,0769	27,64797

Üniversite	48	121,4375	22,38627
Toplam	178	122,2416	23,20294

Tablo 21. Öğrencilerin mesleğe yönelik tutum düzeyi ve baba eğitim düzeyleri arasındaki ilişkiyi gösteren tek yönlü varyans(anova) analizi sonuçları

Varyansın kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar arası	958,533	4	239,633	0,439	0,780
Gruplar içi	94334,079	173	545,284		
Toplam	95292,612	177			

Tablolara göre araştırmaya katılan öğrencilerin baba eğitim düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları arasında “p” değeri anlamlılık düzeyinin (0,780); 0,05 değerinden büyük olması nedeni ile anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Tablo 22. Öğrencilerin baba eğitim düzeylerine göre Beck umutsuzluk ölçeği ortalamaları ve standart sapmaları

Baba Eğitim Düzeyi	N	Ortalama	Standart Sapma
İlkokul	40	4,6250	3,60688
Ortaokul	20	4,3000	4,34196
Lise	57	5,0175	4,40167
Yüksek Okul	13	5,4615	4,01280
Üniversite	48	5,2500	4,81354
Toplam	178	4,9438	4,28731

Tablo 23. Öğrencilerin umutsuzluk düzeyi ve baba eğitim düzeyleri arasındaki ilişkiyi gösteren Kruskal Wallis-H analizi sonuçları

Varyansın kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	P
İlkokul	40	88,98			
Ortaokul	20	80,10	4	1,020	0,907
Lise	57	90,46			
Yüksek Okul	13	97,31			
Üniversite	48	90,60			
Toplam	178	88,98			

Tablolara göre araştırmaya katılan öğrencilerin baba eğitim düzeyleri ile umutsuzluk ölçeği puanları arasında, “p” değeri anlamlılık düzeyinin (0,907); 0,05 değerinden büyük olması nedeni ile anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Tartışma ve Sonuç

İlköğretim matematik öğretmenliği son sınıf öğrencilerinin mesleğe yönelik tutum ve umutsuzluk düzeyi puanları arasında orta düzeyde, negatif ve anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır [$r=-0,505$; $P<0,05$]. Buna göre mesleğe yönelik olumlu tutum gösteren öğrencilerin, umutsuzluk düzeylerinin düşük olduğu söylenebilir.

Araştırmaya katılan erkek öğrencilerin , “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği”nden aldığı puan ortalaması ($\bar{X}=122,4500$); araştırmaya katılan kadın öğrencilerin puan ortalamasından ($\bar{X}=121,81503$) yüksek çıkmıştır; ancak “p” değeri anlamlılık düzeyinin (0,864); 0,05 değerinden büyük olması öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olmadığını göstermektedir. Çapa ve Çil (2000) tarafından yapılan araştırmada, öğretmen adaylarının öğretmenlik

mesleğine yönelik tutumlarının cinsiyete göre farklılık göstermediği saptanmıştır. Araştırma sonuçları, bütün bu çalışmalar ile paralellik göstermektedir.

Araştırmaya katılan erkek öğrencilerin , “Beck Umutsuzluk Ölçeği”nden aldığı puan ortalaması ($\bar{X}=4,6167$); kadın öğrencilerin ortalamasından ($\bar{X}=5,6207$) daha düşük çıkmıştır. “p” değeri anlamlılık düzeyinin (0,040); 0,05 değerinden küçük olması umutsuzluk düzeyi ve cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Şahin’in (2009) “Özel Sektör İşbirlikli Bir Mesleki Ve Teknik Eğitim Kurumu Öğrencilerinin Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi” adlı tezinde Beck Umutsuzluk Ölçeği puanlarının cinsiyet değişkenine göre incelemesinde, gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Benzer bir çalışma olarak Özmen ve diğerleri (2008) ise, lise öğrencilerinde umutsuzluk ve umutsuzluk düzeyini etkileyen etkenleri incelemişlerdir. Çıkan sonuçlara göre, erkek lise öğrencilerinin umutsuzluk puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür.

Araştırmaya katılan öğrencilerin mesleğe yönelik tutum ve umutsuzluk düzeyleri ile ekonomik düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Gökçe ve Sezer’in(2012) “Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları” çalışmasında benzer şekilde öğretmen adaylarının ailelerinin ekonomik durumu ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları incelendiğinde, ailesinin ekonomik durumu zayıf, orta ve iyi düzeyde gruplar arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Şahin (2009), öğrencilerin Beck Umutsuzluk Ölçeği puanlarını öğrencilerin ailesinin gelir durumu değişkenine göre incelemesinde, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkı istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Araştırma bulguları bu sonucu desteklemektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin mesleğe yönelik tutum ve umutsuzluk düzeyleri ile ikamet yerleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Rojewski ve arkadaşları (1995) “Kırsal Gençliğin Mesleki Olgunluğu Üzerine Cins ve Akademik Davranış Etkileri” konulu araştırmalarında kırsal kesim gençlerinin mesleki olgunluk düzeylerinin, şehir kesimi gençlerinden daha düşük olduğunu saptamışlardır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin mesleğe yönelik tutum ve umutsuzluk düzeyleri ile mesleği seçme nedenleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Buna göre mesleği kendi isteği ile tercih eden adayların mesleğe yönelik tutum puanının yüksek; umutsuzluk düzeyinin düşük olduğu görülmektedir. Gökçe ve Sezer’in(2012) “Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları” çalışmasında da öğretmenlik mesleğini kendilerinin seçimi olarak belirten öğretmen adaylarının puan ortalamalarının, bu mesleği aile ve çevre isteği, kolay iş bulma ve öğretmenlerinin yönlendirmesi nedenleri ile seçtiğini belirten öğretmen adaylarının puan ortalamalarından daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin mesleğe yönelik tutum ve umutsuzluk düzeyleri ile anne-babalarının eğitim düzeyleri arasında anlamlı ilişki bulunamamıştır. Özgür (1994), “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum” adlı araştırmasında öğrenci tutumları ile anne eğitim düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulmazken, baba eğitim düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Saraç (2002) tarafından yapılan Türk Dili Edebiyatı/ Türkçe Öğretmeni adaylarının yeterlilikleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları konulu araştırmada ise öğretmenlik mesleğine yönelik tutumların anne-baba eğitim düzeyine göre değişmediği görülmüştür. Araştırma ile ilgili olarak daha çeşitli ve detaylı bilgi edinmek için, farklı ölçekler kullanılarak, daha geniş araştırma evrenlerinde betimsel ve deneysel çalışmalar yapılabilir.

Kaynakça

Aşkar, P., Erden, M. (1986). Öğretmen Adaylarının Mesleğe Yönelik Tutumları. *Marmara Üniversitesi I. Ulusal Eğitim Kongresi*.1986.

- Can, G. (1987). “Öğretmenlik Meslek Anlayışı Üzerine Bir Araştırma. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. Cilt: 2. Sayı: 1. (Aralık 1987)
- Ceyhan, A.A. (2004). Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz yüksek Lisans Programına Devam Eden Öğretmen Adaylarının Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* . Sayı:1 (2004)
- Çapa Y. ve N. Çil. (2000). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. Sayı: 18. 69-73.
- Çelikel, F.Ç. ve Erkorkmaz, Ü. (2008). Üniversite Öğrencilerinde Depresif Belirtiler ve Umutsuzluk Düzeyleri ile İlişkili Etmenler. *Nöropsikiyatri Arşivi*. Sayı 4. (2008)
- Derebası, I. (1996). Beck Umutsuzluk Ölçeği’ nin Ege Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Geliştirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erdem, A. R. & Anılan, H. (2000). Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. Sayı:7 .(2000)
- Erden, M. (1998). Öğretmenlik Mesleğine Giriş. İstanbul: Alkım Yayınları.
- Erkuş, A. (1994). Psikolojik terimler sözlüğü. Ankara: Doruk Yayınları.
- F. Gökçe F, Sezer G.O.(2012) Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 25 (1), 2012, 1-23
- Kavcar, C. (2003). Alan Öğretmeni Yetiştirme, Eğitimde Yansımalar: VII. Çağdaş Eğitim Sistemlerinde Öğretmen Yetiştirme Ulusal Sempozyumu. (1- 23 Mayıs 2003) Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Kültür Merkezi.
- Korap, S. (2000). Hemodiyaliz Hastalarında Depresyona Bilişsel Yaklaşım. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi SBE
- Özgür, F.N. (1994) Öğretmenlik Mesleğine Karşı Tutum. Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Özmen, D., DüNDAR, P.E., Çetinkaya, A.Ç., Taşkın, O. ve Özmen, E. (2008). Lise Öğrencilerinde Umutsuzluk ve Umutsuzluk Düzeyini Etkileyen Etkenler. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*. Sayı : 1. (2008)
- Rojewski, J. W., C. R. Wicklein ve J. W. Schell. (1995). Effects of Gender and Academic Risk Behavior on The Career Maturity of in Rural Youth. *Journal of Research in Rural Education*. 11(2), 1-3
- Saraç, Cemal (2002). Türk Dili ve Edebiyatı/Türkçe Öğretmeni Adaylarının Yeterlilikleri ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şahin, B. (2009) Özel Sektör İşbirlikli Bir Mesleki Ve Teknik Eğitim Kurumu Öğrencilerinin Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi . Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şimşek, H. (2003) Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programına Devam Eden Öğrencilerin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* . Cilt: 2 Sayı:1 (Haziran 2005)
- Terzi, A. R. Ve Tezci E. (2007) Necatibey Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları. *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*. Sayı:52. S:593-614. (Güz 2007)
- Üstüner, M. (2006) . Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması . *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*. Sayı 45. 109-127. (Kış 2006)

Extended Abstract

The approaches of the teachers devoted to their professions are of a capital importance in the fulfillment of their professional duties (Erdem & Anılan, 2000). The researched oriented to the teaching profession is one of the main field of the educational studies in the recent years. Teaching, most important factor of the education system is certainly leads the professions having the influence of influencing the students and accordingly the whole society with all aspects. The selection of teacher candidates, their prevocational trainings and possession of adequate formation before their assignment and professional evaluations are main factors related to the teaching profession (Şimşek, 2005, 25). Hope is a phenomenon defining the generation of future related emotions and expectations and giving the strength to struggle with the negative conditions that one might encounter (Çelikel & Erkorkmaz, 2008). It is seen that the issues the teachers in our country experience in certain aspects such as economic and social status negatively affect their professional sentiments (Ceyhan, 2004, 98). Researching the relation between the attitudes towards teaching profession and hopelessness levels of the teacher candidates shall be very beneficial in terms of developing terminal behaviors at teacher candidates and observing its positive reflections upon students. Assessing the factors related to attitudes towards teaching profession and hopelessness levels of the teacher candidates is crucial for a more comprehensive professional evaluation. Our problem phrase is that, “What is the relation

between the attitudes towards teaching profession and hopelessness levels of the last grade students of Dokuz Eylül University, Buca Education Faculty, Primary Education Mathematics Teaching Department, fourth grade students and what are the factors on which this assessment is based?" Sub problems are "is there a statistically significant relation between the attitudes towards teaching profession and hopelessness levels of the teacher candidates, is there a gender based differentiation between the attitudes towards teaching profession and hopelessness levels of the teacher candidates, is there a statistically significant relation between the attitudes towards teaching profession and hopelessness levels of the teacher candidates with respect to their economic level, is there a statistically significant relation between the attitudes towards teaching profession and hopelessness levels of the teacher candidates with respect to their address of residence, is there a statistically significant relation between the attitudes towards teaching profession and hopelessness levels of the teacher candidates with respect to their reasons of selecting that profession, , is there a statistically significant relation between the attitudes towards teaching profession and hopelessness levels of the teacher candidates with respect to educational level of their parent?". This study is a relational (connectivity) research with a screening model among the quantitative research pattern used within the aim of assessing the relation between the the attitudes towards teaching profession and hopelessness level and their related factors. The study group is generated by 178 actual fourth grade license students of the Department of Primary Education Mathematics Teaching as of the academic year of 2012-2013. "Attitude Scale directed to Teaching Profession" of which validity and credibility evaluations had been previously made and prepared by Üstüner(2006) has been used within the scope of this study. Beck's Hopelessness Scale translated into Turkish by Seber has also been used. It is aimed to determine the future related pessimism level of individuals via Beck's Hopelessness Scale. Kolmogorov- Simirnov test has been used within the aim of analyzing the normality dispersions of the data. While analyzing the data of the study; t-test, single direction variance analysis (ANOVA), Cronbach alpha coefficient, Pearson correlation coefficient, frequency and average data have been used for the professional attitude scale factor with characteristics of normal distribution. As for the Beck's Hopelessness Scale without the characteristic of a normal distribution; Spearman's Rank Correlation coefficient, Mann-Whitney U, Kruskal-Wallis H tests which are among the non-parametric analysis methods have been used. A moderate, negative and significant relation has been detected to exist between the attitudes towards teaching profession and hopelessness levels of the teacher candidates. Accordingly, the correlation between professional attitude scale and Beck's Hopelessness Scale is coherent with the expectations we had at the beginning of the study. As the attitudes towards teaching profession and hopelessness levels of the teacher candidates have been evaluated with respect to their genders, addresses of residences, income level and educational level of their parents, it has been observed that there is not a statistically significant difference between them. There is only significant relation a gender based differentiation to hopelessness levels of the teacher candidates . There is a statistically significant relation between the attitudes towards teaching profession and hopelessness levels of the teacher candidates with respect to their reasons of selecting that profession. In order to obtain more comprehensive and detailed information related to this study, descriptive and experimental studies could be performed within larger research populations by using differences scales